

زیارتی که از همه زیارات بالاتر است / برکات حضور امام رضا در ایران

هر چند بخش هایی از ایران قبل از حضور امام هشتم گرایش علوی و شیعی داشتند اما گرایش عموم مردم به فرهنگ اهل بیت و تشیع مدیون و مرهون حضور امام هشتم در ایران است.

هر چند بخش هایی از ایران قبل از حضور امام هشتم گرایش علوی و شیعی داشتند اما گرایش عموم مردم به فرهنگ اهل بیت و تشیع مدیون و مرهون حضور امام هشتم در ایران است.

خبرگزاری مهر، نظر به روایاتی که در مورد فضائل زیارت حضرت رضا(ع) به ما رسیده است و تاکید ائمه معصومین بر این امر، اهمیت تامل در مورد آن را دوچندان می کند. به مناسبت شهادت امام رضا(ع) حول دو موضوع فضائل زیارت امام رضا(ع) و همچنین مواجهه حضرت با مذاهب و فرقه های مختلف در طول حیات بابرکتشان به سراغ دو تن از کارشناسان دینی کشور رفتیم. متن زیر مشروح گفتگوی مهر با حجت الاسلام امیر انصاریان و حجت الاسلام سید حسین حسینی قمی است؛

ویژگی زیارت امام رضا(ع)

حجت الاسلام انصاریان در مورد فضائل زیارت امام رضا(ع) گفت: ما کتابی داریم به نام کامل الزیارات که روایات آن از منظر مراجع و بزرگان جز معتبرترین روایات است. بعضی از علمای بزرگ علم رجال قائل به این معنا هستند که روایاتی که ابن قولویه نقل می کند نیازمند به بررسی سندی نیست. وقتی روایات را نگاه می کنیم می بینیم که دو مقوله است که در مجموعه این روایات خیلی مورد تاکید قرار گرفته است. یکی اشک بر سیدالشهداست و دیگری زیارت حضرت رضا(ع) است.

وی ادامه داد: با همه تأکیدی که بر زیارت سیدالشهدا وجود دارد می بینیم که معصوم یک نگاه خاصی به زیارت امام هشتم دارد. در نهایت این نتیجه را می توانیم بگیریم که اشک بر حضرت سیدالشهدا و زیارت امام رضا هر کدام ویژگی خاصی نزد معصوم دارد.

زیارتی که بهره آن از همه زیارات بالاتر است

وی گفت: یکی از اصحاب حضرت جواد(ع) می گوید من خدمت حضرت مشرف شدم و عرض کردم من مدینه رفتم و جدتان را زیارت کردم، زیارت مادرتان را قرائت کردم، ائمه بقیع را زیارت کردم و بعد به عراق آمدم و موسی ابن جعفر را زیارت کردم و اکنون به خدمت شما آمده ام. امام جواد(ع) او را تشویق کردند و بهره های این زیارات را برای او شمردند و بعد فرمودند می خواهی به زیارتی تو را راهنمایی کنم که ثواب آن زیارت در پیشگاه الهی به تنهایی از همه این زیارت هایی که انجام دادی بالاتر است؟ راوی با تعجب پرسید زیارت چه کسی؟ حضرت فرمود اگر به طوس می رفتی و قبر پدرم را زیارت می کردی اینچنین خدا اراده کرده است که ثواب زیارت او مافوق همه زیارت هاست.

زیارت امام رضا(ع) از اسرار الهی است

شیخ امیر انصاریان گفت: بحث زیارت هر یک از ائمه جای خود را دارد ما روایت داریم که زائر هر قدمی که به سوی کربلا بر می دارد ثواب ۹۰ عمره مقبول و ۹۰ حج مقبول را دارد. اما این از اسرار الهی است که زیارت امام هشتم بهره و ثوابی مافوق تمام این زیارت ها دارد کماینکه اشک بر سیدالشهدا بهره ای متفاوت از اشک بر دیگر ائمه دارد.

زیارت باید توأم با معرفت باشد

وی ادامه داد: نکته ای که در روایات زیارت امام هشتم مورد تاکید اهل بیت است این است که می فرمایند «من زاره عافاً بحقه» یعنی کسی که امام هشتم را زیارت می کند در حالی که معرفت به امامت و ولایت کلیه مطلقه الهیه آن حضرت دارد. یعنی آن ثواب کامل و بهره جامع نصیب کسی می شود که زیارتش توأم با معرفت باشد.

معرفت کامل نسبت به مقام ولایت الهی برای هر کسی حاصل نمی شود و هر انسان به نسبت ظرفیت وجودی خودش و تلاش اش می تواند معرفتی را کسب بکند

وی گفت: معرفت کامل نسبت به مقام ولایت الهی برای هر کسی حاصل نمی شود و هر انسان به نسبت ظرفیت وجودی خودش و تلاش اش می تواند معرفتی را کسب بکند.

شیخ امیر انصاریان اظهار داشت: وقتی امیرالمومنین در بستر شهادت پس از ضربت خوردن افتاده بودند حالی برای ملاقات نداشتند و به امام مجتبی فرمودند کسی برای ملاقات نیاید. ولی اصبع ابن نباته آنقدر پشت در منتظر ماند که امام مجتبی به او گفت من به تو امر کردم که بروی چرا امر من را اطاعت نکردی؟ می دانی اگر کسی امر امام را اطاعت نکند از دین خارج می شود؟ اصبع گفت ولو این مسئله برایم اتفاق بیفتد نخواهم رفت تا اینکه امیرالمومنین را زیارت کنم. امام مجتبی داخل منزل شدند و مطلب را به امیرالمومنین انتقال دادند. امیرالمومنین در حالی که منقلب شدند فرمودند عشق و وابستگی او به من نمی گذارد از دم در برو و اجازه ملاقات دادند. لذا میزان معرفت به حدی بود که همه وجودش مجذوب امیرالمومنین شده بود. این روایت به لحاظ عرفانی خیلی جای بحث دارد. هر کسی یک ظرفیتی دارد و به اندازه ظرف وجودی خودمان اگر با معرفت هر یک از معصومین را زیارت کنیم با زیارتی که بدون معرفت باشد متفاوت است.

عارفاً بحقه شناخت ولایت کلیه ای است که اهل بیت بر همه عالم دارند

وی ادامه داد: معنایی که از «عارفاً بحقه» به دست می آید همان شناخت ولایت کلیه ای است که اهل بیت بر همه عالم دارند. ولایت آنها سیطره بر همه موجودات دارد یعنی صاحب ولایت تکوینی و تشریعی هستند باید مقام امامت و عصمت و اینکه اهل بیت تجلی اوصاف و اسما الهی هستند و علم آنها متصل به علم الله است، درک شود. نه اینکه انسان صرفاً این را بداند بلکه عارفاً بحقه یعنی این موضوعات در باطن وجود انسان تبدیل به باور و یقین شود.

امام رضا در مورد زیارت خودشان فرمودند که اگر کسی خالصاً و با معرفت به زیارت بیاید، بر می گردد از خراسان در حالی که «غفرالله ذنوبه» گناهای که بین خودش و پروردگار بوده بخشیده می شود

وی گفت: امام رضا در مورد زیارت خودشان فرمودند که اگر کسی خالصاً و با معرفت به زیارت بیاید، بر می گردد از خراسان در حالی که «غفرالله ذنوبه» گناهای که بین خودش و پروردگار بوده بخشیده می شود. در کتاب عیون اخبار رضا هست که حضرت فرمود هر کس به زیارت من بیاید من سه جا به بازدید او خواهم رفت. یکی لحظه ای که ملک الموت می آید و جانش را می گیرد، جای دوم وقتی او را در قبر قرار می دهند و محل سوم روز قیامت در مقام شفاعت من حاضر می شوم و زائرم را شفاعت می کنم.

این کارشناس دینی افزود: مسئله ای را از پیامبر داریم که از دو نفر تعبیر به پاره تن کردند. یکی در مورد صدیقه طاره که فرمود «فاطمه بضعه منی» و دیگری در مورد امام رضا که فرمود «ستدفن بضعه منی بالارض طوس» یعنی روزگاری بر سرزمین خراسان می گذرد که پاره ای از تن من را در آنجا دفن می کنند. پیامبر در فضائل و عظمت امام هشتم این مطلب را بیان کردند که تعبیر قابل توجهی است.

برکات حضور امام رضا در ایران

شیخ امیر انصاریان گفت: هر چند بخش هایی از ایران قبل از حضور امام هشتم گرایش علوی و شیعی داشتند اما گرایش عموم مردم به فرهنگ اهل بیت و تشیع مدیون و مرهون حضور امام هشتم در ایران است. مامون می خواست امام را کنترل کند و به خیال خودش فضای حرکت امام را محدود کند اما برای قرن ها حرکت شیعی و علوی را گسترش داد. او اراده سو داشت اما برکات وجودی حضور امام در ایران باعث شد که سنگ بنای فرهنگ شیعی گذاشته شود. این مقوله را از چند زاویه باید نگاه کرد اول اینکه عده ای از اصحاب حضرت همراه ایشان به ایران می آیند. دوم اینکه نوادگان ائمه پس از هجرت امام رضا برای بودن در محضر امام هشتم یا زندگی در سایه ایشان در شهرهای مختلف ایران پخش شدند و باعث تبلیغ تشیع شدند.

وی ادامه داد: باز شدن فضا برای اندیشه های متعالی و نورانی مکتب اهل بیت برای امام هشتم در ایران فصل طلایی اثرگذاری فرهنگ اهل بیت بر مردم و تبیین معارف است. تا آنجا که امام بخش مهمی از آیات قرآن کریم تفسیر کردند و یا مباحثی را در علم کلام و اخلاق و سبک زندگی شیعی و... بیان کردند. این گنجینه عظیم برای فرهنگ اهل بیت باعث توسعه آن در ایران و کشورهای همسایه شد. امام هشتم در مدتی که در ایران بودند با نگاهی علمی به بیان موضوعات مختلف معارف پرداختند و کانه وجود ایشان یک فرهنگ سازی بر اساس اندیشه های علوی بود.

هر چند بخش هایی از ایران قبل از حضور امام هشتم گرایش علوی و شیعی داشتند اما گرایش عموم مردم به فرهنگ اهل بیت و تشیع مدیون و مرهون حضور امام هشتم در ایران است

این کارشناس دینی گفت: لقب عالم آل محمد نیز از این حیث به حضرت منسوب شد که نگاه عقلی امام رضا به موضوعاتی مثل توحید و نبوت و معاد و موضوع امامت مانند روایت پرقیمت عبدالعزیز ابن مسلم از امام هشتم که کلینی نقل می کند به تبیین جایگاه امام بر اساس آیات قرآن و نگاه عقلی به لزوم وجود امام و اثبات استدلالی در بحث امامت می پردازد که همه باعث استحکام مبانی علمی شد.

وی افزود: لقب عالم آل محمد در کلام اهل بیت هم آمده است و امام کاظم (ع) و امام صادق (ع) این لقب را به فرزندشان دادند که این امر در کتاب الصراط المستقیم آمده است.

وی گفت: مردم ایران باید قدرشناس نعمت عظیم وجود مبارک امام هشتم در این کشور باشند. خراسان پایتخت معنوی ایران است که سایه رحمت امام رضا بر این کشور مشهود است.

خاطره ای از موسس حوزه علمیه قم در مورد زیارت امام رضا(ع)

شیخ امیر انصاریان در پایان اظهار داشت: آیت الله حاج شیخ مرتضی حائری موسس حوزه علمیه قم، بسیار به زیارت امام رضا(ع) می رفتند و خیلی اوقات وقتی درس خارج ایشان در قم تمام می شد روز چهارشنبه با اتوبوس به مشهد مشرف می شدند و نزدیک ۲۰ ساعت در راه بودند و پنجشنبه زیارت می کردند و برای اینکه دوباره سر درس باشند بلافاصله باز می گشتند. یکی از فرزندان این خاندان می گفتند که وقتی ایشان از دنیا رفت من در شب چهلم وی در عالم رویا آیت الله حائری را دیدم و عرض کردم روایت داریم هر کس زیارت امام هشتم رود امام به بازدید او می آید، آیا حضرت آمدند؟ ایشان فرمودند نه فقط وقت جان دادن و قبر به داد من رسیدند بلکه به تعداد دفعاتی که ایشان را زیارت کردم تا الان به بازدید من آمدند. کیفیت این بازدید در عالم برزخ چگونه است، ما مطلع نیستیم اما این بیانگر کرامت و عنایت اهل بیت است.

امام رضا و ادیان و مذاهب

حجت الاسلام حسینی قمی در مورد فعالیت های علمی امام رضا(ع) گفت: در قرآن صدها آیه وجود دارد که مردم را به تفکر و تدبر و تعقل در آیات الهی دعوت کرده است. دوران حیات نورانی امام رضا و فرصتی که حضرت در خراسان پیدا کردند فرصت ارزشمندی برای گسترش علوم دینی بود. امام رضا در مدینه یک حوزه علمی با ۳۱۳ شاگرد تشکیل دادند و اسامی آنها در کتب

حدیثی ما هست. در خراسان با توجه به عنوان ولایتعهدی، حضرت فرصتی برای مناظرات داشتند که بیش از ده مناظره بسیار مهم با سران ادیان و مذاهب مختلف برگزار کردند. امروز به عنوان مثال مناظراتی که از ائمه در کتاب احتجاج مرحوم طبرسی آمده بیشترین مناظره ها، بعد از رسول خدا، امیرالمومنین، امام باقر و امام صادق، مناظره هایی است که از امام رضا به یادگار ماده است.

وی افزود: بیشترین روایات در موضوع توحید در کتاب کافی مرحوم کلینی بعد از امام باقر و امام صادق از امام رضا(ع) روایت شده است. در مسائل کلام و موضوع امامت نزدیک به پانصد حدیث از امام رضا(ع) داریم. در روایتی که شاید مفصل ترین حدیث در مورد امامت باشد، هفتاد ویژگی برای امام ذکر شده است.

وی ادامه داد: امام رضا رساله ای دارند به نام رساله ذهبیه در علوم پزشکی و طب که به قدری این رساله با عظمت است که مامون گفت باید این رساله را با طلا نوشت که به نام ذهبیه معروف شد.

فرقه های دوران امام رضا(ع)

دوران امام رضا(ع) دوران پیدایش مذاهب مختلفی است، از جمله مشبهه مجسمه، مجبره، واقفیه، غلات و... به وجود آمدند حسینی قمی گفت: دوران امام رضا(ع) دوران پیدایش مذاهب مختلفی است، از جمله مشبهه مجسمه، مجبره، واقفیه، غلات و... به وجود آمدند. مشبهه کسانی هستند که خدا را جسم و شبیه مخلوق می دانند. امام در برابر این طرز تفکر ایستادند و مطالبی فراوانی در این خصوص دارند. کتابی به نام سیری در صحیحین وجود دارد که به این امر می پردازد که کسانی که از مکتب اهل بیت فاصله گرفتند خدا را چگونه توصیف کرده اند.

وی ادامه داد: برای خدا موی مجعد و جسم قائل می شدند و می گفتند خدا با جسم، شب های جمعه از آسمان هفتم نازل می شود! ابن تیمیه بالای منبر بود و از منبر پایین می آمد و می گفت همین طور که من پایین آمدم خدا هم همینگونه نزول دارد! وی گفت: حضرت عبدالعظیم حسنی از امام رضا(ع) نقل می کند که کسی در محضر امام عرض کرد برای ما اینگونه نقل کرده اند که خدا شب های جمعه به آسمان دنیا نزول می کند، حضرت فرمود به خدا قسم پیامبر اینگونه نگفته است و فرموده خداوند فرشته ای را به آسمان دنیا نازل و بندگان را به عبادت دعوت می کند.

این کارشناس دینی گفت: گروه دوم مجبره بودند که معتقد بودند انسان ها در اعمال خود مجبورند. مروج این تفکر بیشتر خلفای بنی امیه و بنی عباس بودند تا بتوانند بر گروه مردم سوار شوند. مامون و هارون و... برای اینکه حکومت خود را توجیه کنند و مردم را در برابر خود ساکت کنند می گفتند خدا به ما عزت داده و خدا اینگونه خواسته است. یکی از مبارزات امام رضا مبارزه با این چنین تفکراتی بود.

وی افزود: گروه دیگر مذهب واقفیه است. واقفیه به کسانی می گویند که بعد از شهادت امام کاظم(ع) امامت امام رضا را نپذیرفتند و گفتند امامت به پایان رسیده است. سوال این است که چه شد در تاریخ مذهبی به نام واقفیه پدید آمد؟ خود همین کسانی که این مذهب را تاسیس کردند خودشان از امام کاظم(ع) روایت نقل کردند که امام بعد از من امام رضاست ولی چرا به اینجا کشیده شدند؟

حسینی قمی گفت: روسای واقفیه را می توان سه نفر معرفی کرد. اینها خود وکلای موسی ابن جعفر بودند. مبالغ زیادی امانت دست اینها بود و وقتی امام کاظم به شهادت رسیدند، امام رضا پیغام دادند که آن پول هایی که به امانت دشت شماس برگردانید. هفتاد هزار دینار به دست زیاد ابن مروان بود، سی هزار دینار نزد علی ابن ابی حمزه و مبالغ فراوانی نزد عثمان ابن عیسی روسای بود و برای اینکه این پول ها را به امام رضا ندهند، امامت امام رضا را منکر شدند و مذهب واقفیه را تشکیل دادند و گفتند امامت تمام شده است.

وی ادامه داد: اگر انسان گناه روی گناه گذاشت و حرامخواری کرد قرآن می فرماید انتهای این خط و پایان حرامخواری و گناه تکذیب آیات الهی است. در حالات همین واقفی ها نوشته شده که پایان آنها با کفر «مات زندیقا» همراه بود.

این کارشناس دینی گفت: هشام ابن ابراهیم که در حالات او می نویسند نایب و وکیل تام الاختیار امام رضا در خراسان بوده است که امام کارهای حضرت توسط او انجام می شده است، پس از آنکه امام رضا به خراسان آمد، هشام دید جمعیتی که تا دیروز گرد وی بودند پراکنده شدند و به گرد امام رضا هستند. همین فرد پیش وزیر مامون رفت و گفت من از همه بهتر اطلاع دارم چه کسانی با حضرت ارتباط دارند و حاضرم برای شما جاسوسی کنم. وکیل تام الاختیار امام رضا، جاسوس مامون شد. لذا مال دنیا با افراد اینگونه می کند.

وی در پایان گفت: یکی از مذاهبی که امام رضا با آنها برخورد کرد، غلات هستند. غلات کسانی اند که در مورد ائمه غلو می کنند یعنی ائمه را از مقام بندگی و عبودیت بالاتر می برند. امام رضا فرمود عده ای از مخالفین ما روایت هایی جعل کردند که یک عده آن غلو است، یک مقدار کوتاهی در مورد ماست و یک عده این است که آن جا که باید تقیه کنند این کار را نمی کنند.

امام رضا فرمود آنها که درباره ما غلو می کنند، کسی که اینها را می شنود می گوید شیعیان ما کافرنند. مقامات اهل بیت کم نیست و همان مقامات باید عنوان شود. ما در مورد فضائل اهل بیت هر چه بگوییم کم گفته ایم. خود ائمه همه پرده ها را کنار زدند و همه حقایق را نگفتند و ملاحظه می کردند. امیرالمومنین می فرماید به خدا قسم اگر می خواستم در مورد آغاز و پایان و کارهایی که در زندگی کرده اید، سخن بگویم، می دانم و می توانم بگویم اما می ترسم مقام مرا از پیامبر بالاتر ببرید. خود اهل بیت ملاحظاتی می کردند. لذا ما اجازه نداریم حتی برخی از حقایق را بگوییم چه برسد به اینکه غلو کنیم.